ВІСНИК науки та освіти
ISSN 2786-6165 (ONLINE) № 6(48) 2026
Bulletin of Science and Education

УДК 821.161.2-3.09(477.8)"18/19":398.4

https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-6(48)-2588-2597

Ятищук Оксана Василівна кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України, археології та спеціальних галузей історичних наук Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, https://orcid.org/0000-0002-3122-4408

ДЕМОНОЛОГІЯ КАРПАТ У ХУДОЖНІХ ТВОРАХ КІНЦЯ XIX – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XX СТОЛІТТЯ

Анотація. У статті здійснено комплексний аналіз особливостей художньої репрезентації демонологічних образів Карпатського регіону в українській літературі кінця XIX – першої половини XX століття. Дослідження зосереджене на інтерпретації традиційних міфологічних персонажів (чугайстра, нявок, мольфарів, щезників, арідника та ін.) у прозових і драматичних творах означеного періоду, а також на з'ясуванні їхніх функцій у структурі художнього тексту. Особливу увагу приділено трансформації фольклорної демонології в авторській картині світу, зокрема у творчості Михайло Коцюбинський (повість *«Тіні забутих предків»*), Гната Хоткевича, П.Шекерик-Доників, Марка Черемшини та інших авторів, у чиїх текстах карпатський міфологічний світ постає як органічний складник національної художньої свідомості. Простежено, як демонологічні персонажі виконують символічну, психологічну, світоглядну та структуротворчу функції, відображаючи синкретизм язичницьких і християнських уявлень, архаїчні вірування гуцульського етнокультурного простору та екзистенційні виміри буття людини.

У статті доведено, що карпатська демонологія в художніх творах означеного періоду постає не лише як етнографічний колорит чи декоративний елемент, а як глибинний концептуальний код, через який осмислюються проблеми життя і смерті, добра і зла, людини і природи, сакрального та профанного.

Виявлено основні моделі художньої міфологізації, механізми індивідуально-авторської інтерпретації фольклорних джерел та способи інтеграції демонологічних мотивів у модерністську поетику. Результати дослідження можуть бути використані в подальших етнографічних, літературознавчих і фольклористичних студіях, присвячених проблемам міфопоетики, етнокультурної ідентичності та регіонального дискурсу в українській літературі та історії України.

Ключові слова: карпатська демонологія; українська література кінця XIX – першої половини XX століття; міфопоетика; фольклоризм; гуцульський текст; міфологічні образи; художня інтерпретація; етнокультурний простір; етнологія.

Yatyshchuk Oksana Vasylivna Candidate of Historical Sciences, Associate Professor of the Department of History of Ukraine, Archaeology and Special Branches of Historical Sciences, Volodymyr Hnatyuk Ternopil National Pedagogical University, Ternopil, https://orcid.org/0000-0002-3122-4408

DEMONOLOGY OF THE CARPATHIANS IN LITERARY WORKS OF THE LATE 19TH – FIRST HALF OF THE 20TH CENTURY

Abstract. The article provides a comprehensive analysis of the specific features of the artistic representation of demonological images of the Carpathian region in Ukrainian literature of the late nineteenth and the first half of the twentieth century. The study focuses on the interpretation of traditional mythological characters (the chugaister, mavkas, molfars, shcheznyks, the aridnyk, etc.) in prose and dramatic works of the specified period, as well as on clarifying their functions within the structure of the literary text. Special attention is paid to the transformation of folkloric demonology within the author's worldview, particularly in the works of Mykhailo Kotsiubynskyi (the novella *«Shadows of Forgotten Ancestors»*), Hnat Khotkevych, Petro Shekeryk-Donykov, Marko Cheremshyna and other authors in whose texts the Carpathian mythological world appears as an organic component of the national artistic consciousness. The study traces how demonological characters perform symbolic, psychological, ideological, and structure-forming functions, reflecting the syncretism of pagan and Christian beliefs, the archaic traditions of the Hutsul ethnocultural space, and the existential dimensions of human existence. The article demonstrates that Carpathian demonology in the literary works of the specified period appears not merely as ethnographic coloring or a decorative element, but as a profound conceptual code through which the problems of life and death, good and evil, human beings and nature, the sacred and the profane are interpreted. The study identifies the main models of artistic mythologization, the mechanisms of individual authorial interpretation of folkloric sources, and the ways of integrating demonological motifs into modernist poetics. The results of the study may be used in further ethnographic, literary, and folkloristic research devoted to the issues of mythopoetics, ethnocultural identity, and regional discourse in Ukrainian literature and the history of Ukraine.

Keywords: Carpathian demonology; Ukrainian literature of the late nineteenth – first half of the twentieth century; mythopoetics; folklorism; the Hutsul text; mythological images; artistic interpretation; ethnocultural space; ethnology.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток гуманітаристики позначений активізацією досліджень, пов'язаних із міфопоетикою, регіональними моделями художнього мислення та етнокультурними кодами української літератури. У цьому контексті особливої ваги набуває осмислення карпатського культурного простору як самобутнього феномена, що акумулює архаїчні вірування, демонологічні уявлення та синкретичні форми народної релігійності. Демонологія Карпат, сформована на ґрунті гуцульської міфологічної традиції, становить важливий складник духовної культури регіону та виступає продуктивним джерелом художньої образності.

Наприкінці XIX – у першій половині XX століття карпатський текст посідає помітне місце в українській літературі. У творчості Михайла Коцюбинського, Гната Хоткевич, Марка Черемшини, Петра Шекерик-Дониківа та інших авторів демонологічні персонажі (чугайстер, нявки, щезники, мольфари, арідник) функціонують не лише як елементи етнографічного тла, а як носії глибинних світоглядних смислів. Через них моделюється специфічна картина світу, у якій поєднуються язичницькі й християнські уявлення, природне й надприродне, реальне й міфологічне.

Попри наявність праць, присвячених окремим аспектам гуцульської демонології чи аналізу творчості названих письменників, проблема цілісного осмислення карпатської демонології як художньої системи в літературі означеного періоду залишається недостатньо розробленою. Потребує уточнення питання трансформації фольклорних джерел у структурі авторського тексту, з'ясування функціонального навантаження демонологічних образів, а також їхньої ролі у формуванні модерністської поетики та регіональної ідентичності.

Отже, актуальність статті зумовлена необхідністю комплексного аналізу особливостей художньої репрезентації карпатської демонології в українській літературі кінця XIX – першої половини XX століття, що дозволить глибше осмислити механізми взаємодії фольклору й літератури та специфіку регіонального міфологічного мислення в національному культурному контексті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У сфері української фольклористики, етнології та літературознавства останніми роками зростає інтерес до теми демонології як складової народної

міфології та її впливу на художні тексти. Зокрема, окремі етнографічні дослідження звертають увагу на специфіку демонологічних вірувань у Карпатському регіоні, їхню типологію та функціональні особливості. Та у статті М.Александренко «Нечиста сила у традиційних віруваннях українців карпатського регіону» [1] проаналізовано мотивацію формування уявлень про потойбічних істот і типові демонологічні персонажі Карпат, включно з місцевими формами духів та демонів, що мають свої унікальні властивості у порівнянні з загальноприйнятими міфологемами (mavka, upyr тощо) — цей матеріал додає етнографічний контекст до розуміння демонології Карпатського фольклору.

У статті О.Ятищук «Народна демонологія як елемент етнографічних досліджень В.Гнатюка» підкреслено, що В. Гнатюк одним із перших здійснив ґрунтовне збирання й наукове опрацювання демонологічних матеріалів Карпатського регіону, насамперед Гуцульщини та Бойківщини. Дослідник не обмежувався простим записом народних переказів, а прагнув осмислити їх як складову традиційного світогляду українців. Увагу зосереджено на таких персонажах народної демонології, як чугайстер, мавки, щезники, відьми, домовики та інші міфологічні істоти [7].

Серед праць з української етнології значну увагу приділено також вивченню народної демонології окремих регіонів. Зокрема, демонологічні уявлення Бойківщини досліджено в кандидатській дисертації Н. Левкович, у якій подано ґрунтовний історико-етнографічний аналіз традиційних вірувань та демонологічної системи місцевого фольклору [3].

Поряд із суто етнографічними дослідженнями з'являються праці, зосереджені на аналізі окремих міфологічних персонажів, їхньої символіки та художнього втілення.

Зокрема, дисертаційне дослідження С.Ягело, присвячене архетипу відьми в українській літературі XIX–XX ст., розглядає переосмислення традиційних міфологічних мотивів у художніх творах та особливості їх інтерпретації письменниками того періоду [6].

Особливу увагу слід приділити науковій школі Інституту народознавства НАН України у Львові, адже саме в цьому науковому осередку сформувався провідний напрям сучасних досліджень української демонології, зокрема демонологічних уявлень карпатського регіону.

Метою статті є дослідження особливостей репрезентації карпатської демонології у художніх творах кінця XIX – першої половини XX століття, з'ясування специфіки функціонування демонологічних образів і мотивів у літературному тексті, а також аналіз трансформації народних вірувань і міфологічних уявлень Карпатського регіону в авторській художній інтерпретації.

Виклад основного матеріалу. Карпатський регіон України характеризується особливо багатою фольклорною традицією, важливе місце в якій посідає демонологія. У світоглядних уявленнях горян демонологічні персонажі виступають складовою сакральної моделі світу, символізуючи природні стихії та морально-етичні поняття. Наприкінці XIX століття, з розвитком української літератури, ці образи дедалі активніше почали виконувати художньо-естетичну роль у літературних творах, поєднуючи етнографічну автентичність із глибоким філософським змістом.

Демонологія в українській літературі постає не лише як спосіб зображення потойбічного світу, а насамперед як художній засіб осмислення глибоких екзистенційних, етичних і суспільних проблем. Демонологічні мотиви у творах допомагають розкрити межу між добром і злом, духовним і матеріальним началами, що тісно пов'язано з національною міфологією, релігійними уявленнями та народною традицією. Українська демонологія відзначається різноманіттям локальних вірувань, у яких персоніфікуються різні прояви нечистої сили — від чортів і лісових духів до природних сутностей та демонів, що уособлюють людські гріхи й спокуси.

У художній літературі демонологічні постаті є важливим символічним елементом, який поєднує народну традицію з новітніми мистецькими пошуками. Через демонологічні образи автори порушують питання особистісної та національної ідентичності, осмислюють боротьбу за моральні ідеали та відображають духовні кризи суспільства.

Фольклорна демонологія Карпат включає уявлення про надприродних істот, серед яких особливе місце посідають:

- чугайстер — лісовий дух-захисник, який протистоїть мавкам;
- мавки (лісовиці) — жіночі демонічні істоти, що заманюють і нищать людей;
- арідники — злі духи, яким приписували виникнення хвороб і різноманітних нещасть;
- відьми, вовкулаки та домовики — поширені персонажі гуцульських народних вірувань.

Ці демонологічні образи вирізняються багатою символікою та відображають традиційні уявлення про боротьбу добра і зла, взаємодію природи й людського світу, а також співіснування сакрального та буденного начал.

Одним із найвиразніших прикладів художнього осмислення карпатської демонології є повість «Тіні забутих предків» Михайла Коцюбинського. Письменник органічно вводить гуцульські вірування у структуру твору: мавки, чугайстер, духи померлих, мольфари й ворожки постають невід'ємною частиною щоденного життя персонажів: «Знав, що

на світі панує нечиста сила, що арідник (злий дух) править усім; що в лісах повно лісовиків (…), що там блукає веселий чугайстир, який зараз просить стрічного в веселий танець та роздирає нявки; що живе в лісі голос сокири. Вище, по безводних далеких недеях (диких верхах гір –Ю.К.), нявки розводять свої безконечні танки, а по скелях ховається щезник. Міг би розказати і про русалок, що гарної днини виходять з води на берег, щоб співати пісень, вигадувать байки і молитви, про потопельників, які по заході сонця сушать бліде тіло своє на каменях в річці. Всякі злі духи заповнюють скелі, ліси, провалля, хати і загороди та чигають на християнина або на маржину, щоб зробити їм шкоду» [2, с.135.]. У повісті простежується поєднання християнських і язичницьких уявлень, а демонологічні образи виконують не лише декоративну функцію, а стають важливим засобом осмислення буття, природи людської душі та феномену смерті: «Він був як бог, знаючий і сильний, той градівник і мольфар. В своїх дужих руках тримав сили небесні й земні, смерть і життя, здоров'я маржини й людини, його боялись але потребували усі» [2, с.162.].

Михайло Коцюбинський акцентує увагу на тісному зв'язку людини з природним світом, водночас демонструючи, що руйнування цієї рівноваги породжує зіткнення з потойбічними силами. Демонологічні персонажі та міфологічні образи у творі постають не лише як джерело страху, а передусім як елементи культурної традиції, уособлення духовної сутності й природної стихії Карпат: «Скрізь, од усього була небезпека, і треба було добре глядіти маржину од гадини, звіра і од відьом, які всякими способами потягали манну з коров та потинали худібку. Треба було багато знати, підкурювать, ворожити, збирати помічне зілля і замовляти» [2, с.161.]. Повість «Тіні забутих предків» є глибоким художнім осмисленням світогляду гуцулів, у якому демонологія органічно поєднується з психологічними та філософськими аспектами твору.

Творчість Гната Хоткевича займає вагоме місце в українському літературному процесі кінця XIX – першої половини XX століття. Як письменник, етнограф, музикант і знавець гуцульської культури, він виявляв глибокий інтерес до народних вірувань і духовного світу мешканців Карпат. Важливу роль у його творах відіграють демонологічні образи, які є не лише складовою авторського світобачення, а й засобом художнього відтворення народного життя та традиційного світогляду. Демонологія у творчості Гната Хоткевича базується на гуцульській фольклорній традиції, у якій міфічні істоти та надприродні сили становлять важливу частину народного світогляду. Використовуючи демонологічні мотиви, письменник передає духовну атмосферу Карпатського краю, розкриває внутрішній світ персонажів і осмислює філософські питання взаємодії людини з природою

та потойбіччям: «Ага! Про нечисту силу. Про блуд отой самий. Не знаю, може, це слово будить у комусь інші асоціації понять, а в мене воно зв'язується іменно з гуцульським уявленням нечистої сили» [4, с.446].

У творчості Гната Хоткевича демонологічні вірування гуцулів постають невід'ємною складовою щоденного життя персонажів. Герої довіряють існуванню лісових духів, мольфарів, щезників, відьом, русалок та інших надприродних істот, які, за народними уявленнями, здатні впливати на людську долю. Автор не трактує ці вірування як прості забобони чи фантазії, а подає їх як природний елемент традиційного світогляду та культури гуцулів. Важливе місце у прозі Гната Хоткевича займають образи мольфарів — людей, яким народна уява приписувала надзвичайні здібності. У гуцульських віруваннях мольфари могли впливати на природні стихії, лікувати недуги, передбачати майбутнє або завдавати шкоди іншим. У творчості письменника ці персонажі постають хранителями сакрального знання та своєрідними посередниками між земним і потойбічним світами: «Я ше памнєтаю, єк стара Місівчучка, ніби оцего Мафтея мама, градові хмари відвертала, - аби я так здорова, шо не брешу» [4, с.96].

У творах Гната Хоткевича карпатська природа тісно переплітається з демонологічними уявленнями. Ліси, гори, річки та полонини наділяються містичним змістом, оскільки народна традиція пов'язує їх із перебуванням надприродних сил. У художньому світі письменника природа часто постає одухотвореною, ніби живою силою, що здатна впливати на думки, почуття та долю людини. Демонологічні образи у його творах слугують засобом творення атмосфери таємничості та внутрішнього напруження. Потойбічні явища у його творах нерідко постають на межі між сновидінням і дійсністю, проявляючись через віщі передчуття, символічні знаки чи містичні події. За допомогою таких мотивів письменник відтворює народне світобачення, у якому реальний і духовний світи існують у тісному взаємозв'язку: «То є нечисть така, що си ловит чоловіка, та й мусиш ізаблудити, хоч би єк дорогу знав. Звет ци блуд…». І я признаю, що така нечиста сила є. і особливо вона чіпляється чоловіка, коли він, сказати делікатно, під напитком. А вже найбільше терпить від тої нечистої сили наш брат, «лєнка» (Лєнка – все, одягнене в яку панську одежу і то хто б то не був, навіть свій брат; назва погірдлива – Г.Х.), бо заблудити не то що там у горах чи лісах, а серед села, у поточинах, навіть тільки вийшовши з хати й піднявшися трохи вгору, нашому братові дуже просто» [4, с.442].

Демонологічні образи у творчості Гната Хоткевича становлять важливий елемент його художнього світу. Спираючись на гуцульську фольклорну традицію, письменник створив багатогранну мистецьку реальність, у якій демонологія виконує не лише етнографічну, а й

психологічну та символічну роль. За допомогою образів потойбічного Гнат Хоткевич не лише відобразив специфіку народного світогляду карпатських горян, а й осмислив важливі морально-філософські питання. Саме тому його творчість посідає вагоме місце в українській літературі та становить цінне джерело для вивчення карпатської демонології й міфопоетичної традиції.

Унікальним твором для вивчення демонології карпатського регіону є роман П.Шекерик-Доників «Дідо Иванчик». Будучи етнографом і знавцем народної магічної традиції, органічно вводить у роман елементи гуцульської демонології. У творі відображено образи духів та нечистих сил, діяльність мольфарів і різноманітні обрядові практики, які були характерними для традиційної культури мешканців Карпат.

У творі Петро Шекерик-Доників для позначення нечистої сили, з якою, за народними уявленнями, взаємодіють гуцули, використовуються різні назви, зокрема: зчезник (щезник), чорт, нечиста сила, а також Пекун — евфемістична назва диявола, володаря пекла, і яведа — демонічна істота або чорт у міфологічному значенні. Усі ці персонажі належать до світу злих духів, підвладних Арідникові — головному демонові гуцульської демонології. Важливим демонологічним образом роману є також лісна — лісова дівчина-спокусниця, яка може поставати перед чоловіком в образі його коханої, змінюючи свій зовнішній вигляд: «Змалечку наслухався я від людей дуже багато усяких бесід про лісну (*мавку*)…» [5, с.55].

У гуцульських міфологічних уявленнях верховним володарем нечистої сили виступає Арідник — давній супротивник Бога, який, за народними переказами, прагнув створити власний світ і людину. Його могутність уявляється майже рівною божественній, а підлеглі йому духи мають визначені ролі та функції. Така впорядкована система демонологічних персонажів займає важливе місце у формуванні міфологічного світогляду гуцулів: « Він тою примівкою запрошував до себе нечисту силу, царів градового, вітрового, вогняного й царя водяного. Усіх царів кликав із тридев'ятого моря, дев'ятиденного морського дна-споду. Призивав до себе всіх мольфарів, починавників. Моцувався з ними» [5, с.46]

Отже, більшість персонажів гуцульської демонології мають персоніфікований характер. Усі вони підпорядковуються Арідникові, який, згідно з народними уявленнями, очікує часу, коли гуцули зречуться своїх давніх традицій, аби здобути перевагу над Богом. Помічниками цього злого духа вважаються також душі грішників, які після смерті приречені кувати град, що нищить людські поля та господарства. Захиститися від нечистої сили можна лише через праведне життя або завдяки особливим знанням і вмінню протистояти демонічним силам, якими володіє головний мольфар: «Дідо вигрібав із печі на припічок гачком глогові вуглики жару. Хапав по одному

голими пальцями, вкидав у воду в голубій кварті. Відгашував ватру , так само рахуючи навспак щоразу, коли вуглик опинявся у кварті, - як рахував і в джерелі, відбираючи воду (…).Вуглики падали на воду. З того, як вони крутилися на воді, сичали, гаснули й затихали, пізнавав дідо, що йому чинять починавники (*ворожбити*) – добре чи зле діло. І відтак знав, як має поводитися й стерегтися перед лихим ділом і поганими людьми» [5,с.4].

У цьому творі демонологія виступає засобом відтворення своєрідного регіонального світобачення, у якому язичницькі вірування та обрядові практики органічно співіснують із християнською традицією. У романі відображено протистояння християнського та язичницького світоглядів. Дідо Иванчик є носієм давніх язичницьких уявлень, тоді як його дружина Єлена уособлює глибоку християнську побожність. Завдяки демонологічним образам твір набуває виразного міфологічного характеру: язичницькі мотиви, обрядові дії та взаємодія з нечистою силою формують у романі особливий міфопоетичний простір.

Роман «Дідо Иванчик» є своєрідним і яскравим втіленням гуцульської демонології в українській літературі. Петро Шекерик-Доників не просто вводить демонологічні образи у твір, а органічно вплітає їх у світогляд і культурне середовище персонажів. Такі образи виконують різноманітні функції: допомагають розкрити духовний світ героїв, поглиблюють психологічний зміст твору, сприяють осмисленню соціальних проблем і формують міфопоетичну атмосферу роману.

Висновки. Карпатська демонологія у художній літературі кінця XIX – першої половини XX століття стала важливою складовою становлення української національної літературної традиції. Спираючись на фольклорне підґрунтя та художнє переосмислення народних вірувань, письменники надали демонологічним образам не лише естетичного, а й глибокого філософського значення. Автори прагнули не просто відтворити народну демонологію, а й використати її для осмислення внутрішнього світу людини, її взаємозв’язку з природою та сферою сакрального.

Література:

1.Александренко М. Нечиста сила у традиційних віруваннях українців карпатського регіону. *European Modern Studies Journal* .2017. Том 1, №1.с.1-7.

2.Коцюбинський Ю. Тіні забутих предків.Твори в трьох томах.Т. 3.К.: «Дніпро», 1979.С.135-184.

3.Левкович Н. М. *Народна демонологія Бойківщини* : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.05 «Етнологія» ; Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України, Інститут народознавства НАН України. Львів, 2010. 229 с.

4.Хоткевич Г.Твори в двох томах.Т.2.К.: «Дніпро», 1966. 603с.

5.Шекерик-Доників П. Дідо Иванчік: роман / післямова В.Герасим’юка. Брустурів:Дискурсус. 2021. 584с.

6. Ягело С. П. Жіночі персонажі у демонологічній прозі українців Карпат: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : [спец.] 10.01.07 "Фольклористика" .Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, [Ін-т народознавства НАН України]. Київ, 2019. 20 с

7. Ятищук О. Народна демонологія як елемент етнографічних досліджень В.Гнатюка. *Україна- Європа –Світ. Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини* / Гол. ред.. Л.М.Алексієвець. Вип. 6-7: 20-й річниці Незалежності України присвячується. Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім.. В.Гнатюка, 2011. С.260-268.

References

1. Aleksandrenko, M. (2017). Nechysta syla u tradytsiinykh viruvanniakh ukraintsiv karpatskoho rehionu [Evil spirits in the traditional beliefs of Ukrainians in the Carpathian region]. European Modern Studies Journal, 1(1), 1-7. [in Ukrainian].

2. Kotsiubynskyi, Yu. (1979). Tini zabutykh predkiv [Shadows of forgotten ancestors]. Tvory v trokh tomakh (Vol. 3, pp. 135-184). Kyiv: Dnipro. [in Ukrainian].

3. Levkovych, N. M. (2010). Narodna demonolohiia Boikivshchyny [Folk demonology of Boykivshchyna] (Doctoral dissertation). Krypiakevych Institute of Ukrainian Studies of NAS of Ukraine, Institute of Ethnology of NAS of Ukraine, Lviv. [in Ukrainian].

4. Khotkevych, H. (1966). Tvory v dvokh tomakh [Works in two volumes] (Vol. 2). Kyiv: Dnipro. [in Ukrainian].

5. Shekeryk-Donykiv, P. (2021). Dido Ivanchik: roman [Dido Ivanchyk: a novel]. Brusturiv: Diskursus. [in Ukrainian].

6. Yahelo, S. P. (2019). Zhinochi personazhi u demonolohichnii prozi ukraintsiv Karpat [Female characters in the demonological prose of Ukrainians of the Carpathians] (Author's abstract of PhD dissertation). Taras Shevchenko National University of Kyiv, [Institute of Ethnology of NAS of Ukraine], Kyiv. [in Ukrainian].

7. Yatyshchuk, O. (2011). Narodna demonolohiia yak element etnohrafichnykh doslidzhen V. Hnatiuka [Folk demonology as an element of V. Hnatiuk's ethnographic research]. Ukraina-Yevropa-Svit. Mizhnarodnyi zbirnyk naukovykh prats. Seriia: Istoriia, mizhnarodni vidnosyny, (6-7), 260-268. [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 11.05.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 25.05.2026